

за заг. ред. А.Й. Капської; упоряд. Н.І. Косарева.– К. : А.Л.Д., 1998. – 192 с.

4. Пірженко Т.О. Сучасні підходи до мовленнєвого розвитку дитини Т.О. Пірженко // Дошкільне виховання. – 2001. – №1. – С. 10 – 11.

The article has shown features of teachers' professional preparation to work from development of the coherent broadcasting of children of preschool age by facilities of works of arts. It has been reaserch the problems of professional preparation of future educators to realization of different work forms to development of the coherent broadcasting of children of preschool age by facilities of works of arts and ways of their decision.

Keywords: professional preparation, coherent broadcasting, works of arts, speech activity of preschool children.

УДК 378.011.3-057.87:7.071.2(045)

Дьордяк Т.
студентка 3 курсу, напрям підготовки
Середня освіта «Музичне мистецтво»,
Мукачівський державний університет
Дудаш А.М.
асистент кафедри СДМТД,
Мукачівський державний університет

ДИРИГУВАННЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ НАВИЧОК СТУДЕНТІВ

У статті розглядається питання про засоби формування професійних навичок студентів, передача змісту художнього образу, значення комплексу диригентської техніки.

Ключові слова: диригент, техніка диригування, хоровий колектив, творча робота з колективом.

Виховання високо професійного диригента – одна із складних проблем сьогодення, яка зумовлена тим, що диригентське мистецтво є чи не наймолодшим, хоч і має свою багатовікову історію та є однією із важливих навчальних дисциплін формування майбутніх фахівців-диригентів.

Якщо вже для сформованого музиканта головним завданням в процесі навчання диригуванню є набуття спеціальної техніки диригування, то для

молодого виконавця, диригування є перш за все засобом його музичного виховання. Центр ваги в заняттях з диригування переміщується в такому випадку із засвоєння специфічних технічних знань і умінь в сторону розвитку загальної музикальності в самому широкому розумінні цього слова. Кінцевою метою педагога, його основним завданням є виховання диригента-музиканта, який відповідав би високим вимогам сучасного мистецтва, керівника хорового колективу Нової української школи, що відповідає вимогам сучасного суспільства.

Диригування – це таке саме виконавське мистецтво, як спів, гра на музичних інструментах та інші, але різниця в тому, що диригенти в своїй практиці мають справу із *«живим музичним інструментом»* – хором, тобто велику кількість різних індивідуальностей, які він мусить об'єднати в одну цілість, в один спаяний колектив так, щоб він зазвучав під його руками, як добре налаштований інструмент. Тому кандидат на диригента мусить відзначитися специфічними диригентськими здібностями, які дозволили б йому з успіхом віддаватися цьому дуже складному індивідуальному і відповідальному мистецтву.

Обов'язком диригента є правильна передача ідеї та змісту, керування емоційною стороною виконання, організація структурно-ритмічної сторони, правильне визначення темпів і динаміки, характеру руху музики, фразування, нюансів.

В наш час сучасна шкільна програма з музичного мистецтва, включає таку форму співацького виховання дітей як хоровий спів і тому необхідно, щоб майбутні вчителі музичного мистецтва отримали якісну диригентсько-хорову підготовку, в яку входить хоровий спів, диригування, методика роботи з хором та інші. Завданням дисципліни «хорове диригування» - є формування професійних знань та навиків, що дозволятимуть здійснити вокально-хорову роботу в загальноосвітній школі, яка допоможе підготуватися студентам до самостійної діяльності в якості вчителя музичного мистецтва, керівника хору. Практика показує, що недостатня увага до навчального процесу - байдуже ставлення до навчання, а також недостатнє опрацювання питань, пов'язаних з початковою постановкою диригентського апарата, не дозволяють виявити технічний і творчий потенціал майбутнього керівника хору, привити йому природну диригентську майстерність, де важливою складовою є те, що вокально-виконавське мистецтво хорового колективу знаходиться в прямій залежності від мануальної техніки.

Практична діяльність керівника хору складається із двох складових: хормейстерської (робота з хором) та диригентської (керування виконанням творів), що ставить цю професію в категорію самих складних виконавських

спеціальностей. Обидві складові повинні відповідати високому рівню розвитку, гармонійно виховані, не прирівняти їх, або взаємо замінювати. Слух, мануальна техніка та емоції – три елементи («три кити»), на яких базується техніка керівника хору. Правильне виховання цих елементів має первинне значення для її розвитку. Контролером цього процесу є свідомий контроль над своїми відчуттями при виконанні тих чи інших рухів. З цього фактично починається оволодіння технікою диригування. Першим завданням є «вслухатися» в свої відчуття; необхідно навчитися перевіряти кожен позицію, позу, положення, рух [4].

Диригування – складний, багатогранний творчий процес управління колективом, який опирається на широкий комплекс диригентської техніки – складної системи жестів, яка включає в себе техніку рук, корпусу, голови, міміку, дихання, за допомогою яких диригент здійснює керування музичним колективом. Водночас, диригування – це складний психологічний процес, який включає в себе як внутрішні переживання, так і емоційну віддачу, уміння підпорядковувати своїй волі дії виконавців, розкривати образний зміст твору, його музичну красу, виховувати любов до цієї професії. Формувати професійні якості виконавців – це один із найскладніших видів музичного виконавства, управління хором колективом у процесі вивчення та публічного виконання ними музичного твору. За визначенням І. Маркевича, “...диригування є ... мистецтво, наука і управління” [3], яке складається із спеціально відпрацьованих схем жестів. Віддаючи належне мистецтву диригування, необхідно приділяти увагу теорії диригування, яка покликана пояснити цей феномен, перш за все як управління. Диригування здійснюється за допомогою спеціальних дій, жестів, які передають інформацію від диригента до виконавців. Це своєрідний переклад музики на мову жестів, уміння за допомогою набутої техніки диригування, міміки впливати на колектив, передавати їм свої виконавські наміри”.

У наш час майбутній диригент – це високоосвічена, з високим інтелектуальним рівнем загального та музичного розвитку, насамперед, володіє умінням пропагувати найкращі музичні зразки вітчизняної і світової музичної культури, розкривати зміст твору, бути професійним інтерпретатором, а також наставником-вихователем творчого колективу.

Важливою навчальною дисципліною у вихованні майбутнього диригента є «Методика викладання диригування», яка навчає студента теоретичним та методико-практичним засадам постановки, вирішення художніх завдань, ознайомлення із усіма засобами та способами диригування, виховання естетичних якостей виконавців.

Теорію диригування можна порівняти із мовною грамотою. Для того, щоб навчитися добре писати і читати, потрібно знати правила правопису і практику їх використання. Для того, щоб навчитися професійно диригувати, потрібно знати не тільки теорію диригування, але і вміло її поєднувати з практикою. Знання теорії диригування не є самоціллю, а необхідною умовою вдосконалення диригентської практики. Диригування – це один із найскладніших видів музичного виконавства. Диригентом можливо стати лише у процесі систематичної, щоденної, кропіткої праці.

Майбутній диригент повинен опанувати низку навчальних дисциплін: елементарну теорію музики, сольфеджіо, гармонію, поліфонію, інструментування, читання партитур, методику роботи з оркестром, аналіз музичних творів, історію музики, педагогіку, етику, естетику, психологію, історію, літературу та інші дисципліни, які йому допоможуть орієнтуватися у складних питаннях, що виникають у процесі роботи. Ці та інші дисципліни студент – майбутній диригент професійно опановує у ВНЗ.

Для кожного диригента потрібні правильна постановка диригентського апарату, вільний, пластичний рух рук.

Щоб підготовка в класі диригування була ефективною, необхідно щоб заняття відбувалися спочатку під супровід концертмейстера (фортепіано), а потім лише в оркестровому колективі. Час для занять студента в класі із концертмейстером чітко визначений і його необхідно навчитися раціонально використовувати та грамотно розподіляти, щоб за максимально коротким часовим відрізком відпрацювати основні завдання уроку й набути максимум знань, умінь та навичок диригування. Саме на таких заняттях в класі з диригування у майбутніх диригентів "... проявляється індивідуальність і можна побачити справжнє злиття композиторської і виконавської думки" [1].

Результативність підготовки майбутнього диригента значною мірою залежить від спільних дій викладача, студента і концертмейстера. Заняття в класі з диригування із концертмейстером передбачає основну мету – забезпечення студента навичками підготовчого, передрепетиційного етапу з оркестром. На цьому етапі навчання поведінка майбутнього диригента, робота за пультом, уміння демонструвати жестами покази та зняття фермат мають супроводжуватися поглядами в бік оркестрових груп або окремих солістів.

Специфіка роботи з творчим колективом вимагає від майбутнього диригента уміння:

- 1) спланувати репетицію;
- 2) підготувати нотний репертуар (оркестрова партитура і партії);
- 3) підготувати приміщення до занять;
- 4) встановити з ними творчий контакт;

5) чути оркестрову партитуру і корегувати помилки у процесі виконавства (точно і лаконічно давати зауваження і виправляти помилки).

Така практика диригентської підготовки має відбуватися згідно з планом. Тому необхідно, щоб у чітко визначений час на заняттях з «Хорового класу» працювали студенти-випускники над вивченням творів і вдосконалювали професійні диригентські навички в роботі з творчим колективом. Отже, висвітлення та акцентування на проблемних питаннях підготовки майбутніх диригентів в інституті мистецтв дадуть змогу покращити їх якість навчання. У цьому випадку велика відповідальність лягає на плечі як студента, який вирішив стати диригентом, присвятити себе диригентській професії, а також і на його педагога, який має обов'язок виховати майбутнього високопрофесійного диригента. Пройти курс диригування у навчальному закладі ще не означає, що майбутній диригент уже став професіоналом. Він лише отримує основи диригентської техніки, які потрібно буде надалі розвивати і вдосконалювати у процесі клопіткої творчої роботи з колективом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Иванов-Радкевич А.П. О воспитании дирижера / А. П. Радкевич. – М. : Музыка, 1973. – 78 с.
2. Колесса Н. Ф. Основы техники дирижирования / Н.Ф. Колесса. – К. : Музична Україна, 1981. – 208 с.
3. Ольхов К. О дирижерском жесте и его элементах / К.О. Ольхов // Хоровое искусство. – Л., 1967. – С. 42-75.
4. Питання диригентської майстерності / упорядник М. Канерштейн. – К.: Музична Україна, 1980. – 284 с.

The article deals with the means of forming students' professional skills, transferring the content of the artistic image, the significance of the complex of conducting techniques.

Key words: conductor, technique of conducting, choir collective, creative work with the collective.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>